

LÄNSSTYRELSEN
ÄLVSBORGS LÄN
Miljövårdsenhet
Thorbjörn Schafferer
Tel 0521-70 179

BESLUT

1991-06-17

Enligt sändlista

231-3769-90
84-202

Bildande av NATURRESERVATET KOMOSSE SÖDRA Tranemo och Ulricehamns kommuner

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Komosse södra
Kommuner:	Tranemo och Ulricehamn
Socknar:	Grönahög och Ölsremma
Kartor:	Topografiska: 6D NV, 6D NO Ekonomiska: 6D 9e, 6D 9f, 6D 8e, 6D 8f
Gräns:	Se bifogad beslutskarta, bilaga 2, där gränsen utgörs av den kraftigt punktstreckade linjen.
Fastigheter och ägare:	Se förteckning i bilaga 5
Areal:	ca 1 270 ha varav, myr 1 100 ha, sumpskog 80 ha, fastmarksskog 90 ha,
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
Ändamål:	Att säkerställa ett av södra Sveriges största och mest intressanta myrkomplex för den vetenskapliga naturvården och det rörliga friluftslivet.

Beskrivning av området

Naturförhållanden

Komosse är belägen på ömse sidor om gränsen mellan Älvsborgs och Jönköpings län. Den del av det skyddsvärda området som är belägen inom Älvsborgs län utgör ca 3 000 ha, varav huvuddelen blev naturreservat 1980. Ca 1 300 ha omfattas av denna etapp i säkerställandet.

Bohestramossen, Johansjömossen och den betydligt mindre Fiskerydsmossen utgör huvuddelen i det område som skyddas i denna etapp.

Mossarna är till största delen helt skoglösa men smärre partier är glest trädbevuxna. Det

glesa trädskiktet finns ofta på områden som gränsar mot kärr, vattendrag och fastmark. Större mossgölar är koncentrerade till ett område på södra delen av Johansjömossen.

En mindre del av myrmarken utgörs av laggkärr och dråg. Förr användes de mer produktiva kärren till hötäkt. Några av drågen växer till bäckar som omges av kärrmader. Ett fint exempel är Kilabäcken på Johansjömossen. På flera ställen i anslutning till dråg och bäckar syns erosionsfenomen.

Ute i myrmarken ligger några större fastmarksholmar med barrskog. Hit hör Stutö, Nabben, Lilla och Stora Santö m fl.

Väster om Fiskerydsmossen ligger ett större område med sumpskog och kärrstråk. Mossarnas omgivning i övrigt utgöres mestadels av produktiv skogsmark, som dock ej ingår i naturreservatet.

Reservatets gränser

Gränsen för naturreservatet sammanfaller huvudsakligen med fastighetsgränser eller med gräns mellan fastmark och myr.

Markanvändning

Ett visst skogsbruk bedrivs inom reservatets privatägda delar, främst på de större fastmarksöarna. Målsättningen inom naturreservatet är dock att skogen så långt möjligt skall få utvecklas fritt.

Området utnyttjas för jakt och fiske. Dessa verksamheter torde dock inte beröras i nämnvärd omfattning av reservats föreskrifterna.

Markägarförhållanden

Den areellt dominerande markägaren inom reservatet är Svenska Naturskyddsföreningen med ca 700 hektar. De övriga privatägda fastigheterna omfattar tillsammans ca 460 hektar. Den statliga naturvårdsfonden innehar fastigheter om tillsammans 112 hektar.

Tillgänglighet

Norr om reservatet går länsväg 700 mellan Köttkulla och Mulseryd. Från denna utgår en allmän väg som passerar genom reservatet (länsväg 731). Inga kollektiva färdmedel passerar f n området.

Ärendets beredning

Länsstyrelsen påbörjade i slutet av 1960-talet säkerställandet av Komosse. Arbetet inleddes med förhandlingar om förvärv av mark i delen norr om väg 700. Huvuddelen av detta område, naturskyddsföreningens del undantagen, inköptes sedermera av naturvårdsverket.

Genom beslut den 16 september 1974 förordnade länsstyrelsen om tillfälligt skydd enligt 11 § naturvårdslagen. Förordnandet förlängdes genom beslut den 13 september 1977 och gällde till och med den 15 september 1980.

Länsstyrelsen beslutade den 17 november 1980 om naturreservat för delen norr om väg 700. Länsstyrelsens beslut fastställdes av regeringen den 17 juni 1982. Motsvarande

beslut fattades av länsstyrelsen i Jönköpings län den 25 maj 1984 och vann laga kraft den 13 december 1984.

Arbetet med att säkerställa delen söder om väg 700 påbörjades 1980. Informationsmöte med bl a berörda markägare hölls den 20 oktober 1982. Därefter har främst möjligheter till markbyten undersökts i samarbete mellan markägare, lantbruksnämnden och länsstyrelsen. Detta har hittills resulterat i förvärv av fastigheter omfattande ca 112 hektar, främst sumpskog, till reservatet.

De fortsatta förhandlingarna bör inriktas på att till naturreservatet förvärva all berörd mark, dvs såväl kalmыр som skogsmark. I några fall framstår det som angeläget att ersättningsmark kan erbjudas. Genom att föreskrifterna avseende skogsbruket är dispensabla i fråga om den privatägda marken ges möjlighet att hålla frågan om ersättning öppen tills bytesmark framkommer eller tills markägaren aktualiserar slutavverkning eller dylikt. vägras slutavverkning, vilket med vissa tänkbara undantag bör vara regel, skall ersättning normalt utges.

Samråd har ägt rum med statens naturvårdsverk, som tillstyrkt reservatsbildning för Komosse söder om väg 700. Även berörda kommuner har tillstyrkt. yttranden har vidare inkommit från lantbruksnämnden, vägverket, televerket, SGU och berörda markägare.

Vissa av yttrandena kommenteras kortfattat i bilaga 8.

Grund för beslut

Komosse är en av landets mest representativa högmossar och har under flera decennier utnyttjats för bl a geovetenskaplig, hydrologisk och biologisk forskning.

I länets naturvårdsplan är Komosse angiven som ett objekt av högsta naturvärde. Komosse utgör vidare område av riksintresse för naturvården och har tagits upp på Europarådets lista över skyddsvärda myrmarker i Europa.

Länsstyrelsens beslut

Med beaktande av och avvägning mellan de allmänna och enskilda intressen som framkommit i ärendet beslutar länsstyrelsen följande.

Det beskrivna området, avgränsat på bifogad karta (bilaga 2) skall skyddas som naturreservat.

MED STÖD AV 7 § NATURVÅRDSLAGEN (1964:822), omtryckt 1974:1025) FÖRKLARAR LÄNSSTYRELSEN DET PÅ BIFOGADE KARTA (bilaga 2) AVGRÄNSADE OMRÅDET SOM NATURRESERVAT.

Naturreservatets namn ska vara Komosse södra.

Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 SS naturvårdslagen samt naturvårdsförordningen (1976:484) att följande föreskrifter

samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheter inom naturreservatet.

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi eller yt- och dräneringsförhållanden, såsom att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika, dämna, dränera, utfylla, tippa, plöja eller utföra annan markbearbetning
2. använda kemiskt bekämpningsmedel
3. tillföra växtnäringsämne
4. anordna upplag
5. uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning
6. anlägga väg, stig eller parkeringsplats
7. dra fram mark- eller luftledning
8. uppföra stängsel eller annan hägnad
9. framföra motordrivet fordon med undantag för körning i samband med transport av fälld älg
10. avverka, röja eller beskoga mark inom delområden betecknade A på kartan i bilaga 2.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

11. avverka skog, röja eller beskoga mark inom delområden betecknade B på kartan 1 bilaga 2.
12. upparbeta döda träd eller vindfällan.

Förbuden (A1-12) skall inte utgöra hinder för mätningar och underhåll av befintliga anläggningar för hydrologisk forskning eller för normalt underhåll av väg 731.

Förbuden skall ej heller hindra underhåll av befintliga jaktorn och skjutgator. Dessa är markerade på karta i skötselplanen.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till mark i reservatet förpliktas tåla under punkt D angivna åtgärder.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta i reservatet

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att

1. plocka eller gräva upp växter, bryta kvistar eller på annat sätt skada träd och buskar
2. tälta eller ställa upp husvagn
3. elda
4. framföra motordrivet fordon
5. rida
6. medföra ej kopplad hund annat än i samband med jakt

7. anbringa skylt, affisch eller därmed jämförlig anordning
8. anordna orienteringskontroller eller snitsla spår
9. störa djurlivet genom t ex närgången fotografering vid boplat.

D Föreskrifter enligt 9 § om vård och förvaltning

1. Naturreservatet skall skötas enligt anvisningar i skötselplan. Skötselplanen ingår i och fastställs genom detta beslut.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen.
3. Naturreservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 021522) och statens naturvårdsverks anvisningar.
4. Samtliga skötselåtgärder skall dokumenteras.

SKÖTSELPLAN

Föreliggande skötselplan har upprättats av länsstyrelsens miljövårdsenhet under 1990 efter samråd med bl a markägare och statens naturvårdsverk.

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel ska vara att så långt möjligt bevara reservatet orört och ostört.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 MYRMARK

Beskrivning: Kal samt glest bevuxen myrmark.

Mål: Lämnas till fri utveckling.

1.2.2 SKOGSMARK

Beskrivning: Inom reservatet finns två huvudtyper av skog. Dels sumpskog som växer på myrmark och blöt fastmark, dels barrskog på torr-fuktig fastmark. Skogsområdena varierar i fråga om ålder och brukningsgrad.

Mål: Skogen skall så långt möjligt lämnas till fri utveckling.

Riktlinjer och åtgärder: Den skog som förvärvats av staten för att ingå i reservatet skall få utvecklas fritt. Detsamma gäller den skogsmark som tillhör naturskyddsföreningen. Dessa markområden har beteckningen A på beslutskartan. I övriga delar av naturreservatet krävs särskilt tillstånd av länsstyrelsen för skogsvårdsåtgärder såsom avverkning. Vid prövning av dispensansökningar skall syftet

med reservatet, nämligen att bevara området orört och ostört, så långt möjligt beaktas. skogsbruksåtgärder skall inte annat än i undantags fall tillåtas inom reservatet.

Eventuella skogliga arbetsföretag skall utföras under sådan tid på året och på sådant sätt att störningar på faunan blir så liten som möjligt.

Skogliga åtgärder som aktualiseras efter exempelvis brand eller omfattande insektsangrepp ska beakta sådana råd och anvisningar om skogsskydd i naturskyddade områden som meddelats av naturvårdsverket och skogsstyrelsen.

1.2.3 Jakt och faunavård

Flora- och faunavårdande hänsyn skall tas vid utövande av jakt samt eventuella skogsbruksåtgärder.

De jaktorn och skjutgator som finns inritade på bifogad karta (bilaga 4) får bibehållas och underhållas av jakträttsinnehavarna. Nya får inte anläggas utan särskilt tillstånd.

1.3 Uppföljning av naturvärden

Naturvårdsförvaltaren skall kontinuerligt ta del av de forskningsresultat som publiceras om mossens hydrologi, zoologi, botanik etc. Vidare bör särskild dokumentation i syfte att kunna följa eventuella förändringar i bl a vegetation och djurliv utföras.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål och riktlinjer

Åtgärder för friluftslivet finns förlagda till naturreservatet norr om väg 700, där informationsanläggning, parkering, strövstig etc finns. Särskilda åtgärder vidtas ej i denna södra del.

2.2 Åtgärder

Information bör samordnas för reservaten Komosse norra och södra.

Skyltar av enkel typ med information om gällande gränser och föreskrifter skall uppsättas på lämpliga platser kring reservatet. Gränsmarkeringar ska utföras enligt svensk standard (SIS 02 15 22).

3 TILLSYN

Tillsynen skall samordnas för Komosse norra och södra.

Tillsynsman bör finnas för hela Komosseområdet. Avtal och arbetsinstruktioner upprättas av naturvårdsförvaltaren.

4 REVIDERING AVSKÖTSELPLAN

Skötselplanen gäller för överskådlig framtid vad gäller i planen angivna mål och

riktlinjer. Vid en revidering, som bör göras om 5-10 år, bör främst följande punkter ses över.

- Behandlingen av skog och skogsmark

6 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Staten bestrider kostnader för naturvårdsförvaltningen, t ex åtgärder såsom gränsmarkering, tillsyn och information.

Kostnader

Utmärkning av reservatet. Revidering av stora informationstavlan vid naturreservatet Komosse norra. Revidering av befintlig reservatsfolder.

Tillsyn och underhåll.

I särskilda fall kan länsstyrelsen, med stöd av 12 § naturvårdslagen, medge undantag från reservatsbestämmelserna.

Enligt 37 och 38 §§ naturvårdslagen gäller bland annat att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 eller 10 §§ naturvårdslagen kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 39 § naturvårdslagen vid vite förelägga honom om att rätta vad olovligt skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos tingsrätten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (formulär 2).

Beslut i ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse. I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Arne Bengtsson, Mauritz Björnberg, Gunnar Engqvist, Gunnar Högborn, Ingvar Karlsson, Maj-Britt Magnusson, Elisabeth Nygren, Per-Åke Olsson, Lars-Gerhard Westberg och Jan Öhman ävensom suppleanterna Erik Gustavsson och Inga-Lill Johansson.

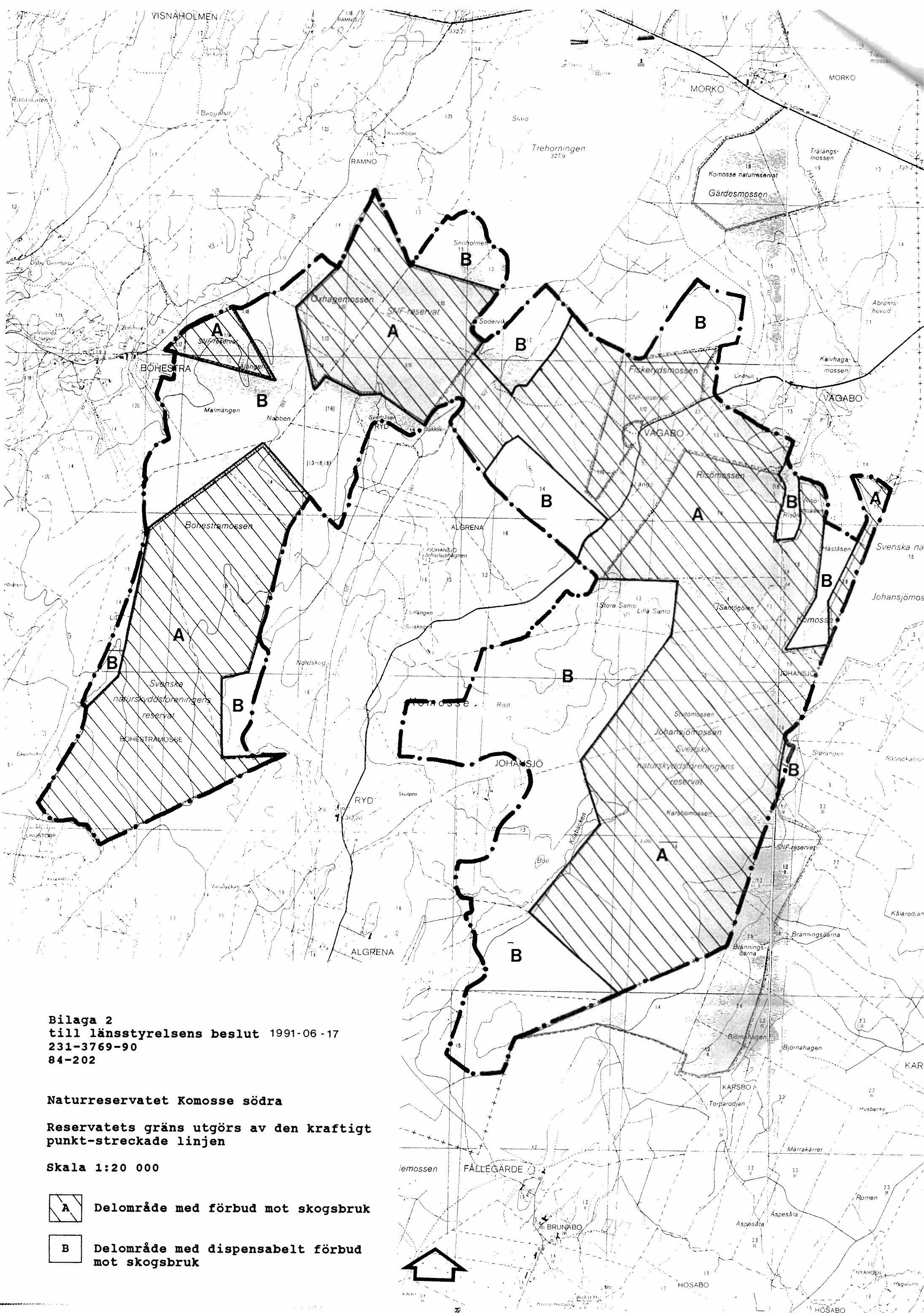
I den slutliga handläggningen har deltagit avdelningsdirektören Schafferer, föredragande, samt länsrådet Åkerlund, länsassessorn Josefson, juridiska enheten, miljövårdsdirektören Enander, miljövårdsenheten, länsantikvarien Åkerström, kulturmiljöenheten, arkitekten Rudqvist, planenheten, och överlantmätare Dahlbert, lantmäterienheten.

Göte Fridh

Thorbjörn Schafferer

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselområdeskarta
4. Karta över jaktorn och skjutgator
5. Fastighets- och markägarförteckning
6. Hur man överklagar
7. Sändlista
8. Kommentarer till inkomna yttranden

Bilaga 2
till länsstyrelsens beslut 1991-06-17
231-3769-90
84-202

Naturreservatet Komosse södra

Reservatets gräns utgörs av den kraftigt
punkt-streckade linjen

Skala 1:20 000

- **A** Delområde med förbud mot skogsbruk
- **B** Delområde med dispensabelt förbud mot skogsbruk

Jur.kand. Gunnar Larsson
Isakssons Advokatbyrå
Kronobergsgatafl 4
352 33 Växjö

Överklagande i fråga om naturreservatet Komosse södra i Tranemo och Ulricehamns kommuner

Genom beslut den 17 juni 1991 beslutade länsstyrelsen i Älvsborgs län att inrätta naturreservatet Komosse södra i Tranemo och Ulricehamns kommuner. Som ändamål anges att säkerställa ett av södra Sveriges största och mest intressanta myrkomplex för den vetenskapliga naturvården och det rörliga friluftslivet. Länsstyrelsen har bl.a. föreskrivit förbud att bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi m.m. Vidare har i punkten A. 10 föreskrivits förbud att avverka, röja eller beskoga mark inom ett område som på en till beslutet fogad karta angetts som delområde A. Inom återstående del av reservatet, på kartan angivet som delområde B, har i punkt A. 11 föreskrivits förbud att utan länsstyrelsens tillstånd avverka skog, röja eller beskoga mark.

Reservatet omfattar totalt ca 1 270 ha varav 1 100 ha myr, 80 ha sumpskog och 90 ha fastmarksskog. I beslutet anføres att Komosse är belägen på ömse sidor om gränsen mellan Älvsborgs och Jönköpings län. Den del av det skyddsvärda området som är beläget inom Älvsborgs län utgör ca 3 000 ha varav huvuddelen blev naturreservat år 1980.

Arvid Ahlgren och Helge Ragnarsson har överklagat länsstyrelsens beslut. Karl-Gustav Rosén, Dan Gotting, Johnny Evertsson och Karl Allan von der Luft har genom sitt ombud Gunnar Larsson överklagat länsstyrelsens beslut.

Dan Gotting och Karl-Gustav Rosén yrkar att samtliga skogsbestånd på deras fastigheter, vilka angetts på en i ärendet ingiven karta, undantas från att ingå i reservatet. Vidare yrkas att ersättningsmark erbjuds berörda markägare inom närområdet, t.ex. inom kronoparken Lunnarsbo, Norra Kråkhult 1:3, som gränsar till reservatet samt att ersättning utgår på grund av att nyttjande- och dispositionsrätten till fastigheterna varit beskuren markägarna under en lång tidsperiod. En tidsram bör fastställas inom vilken ersättningsfrågorna bör vara reglerade.

Allan von der Luft yrkar att fyra områden som angetts på en i ärendet ingiven karta undantas från reservatet.

Vidare yrkar Gunnar Larssons huvudmän att skogsbestånden inom klagandenas fastigheter som

ingår i reservatet skall omfattas av punkt A 10 i beslutet.

Gunnar Larssons huvudmän anför att de inte har någon erinran mot bildandet som sådant av Komosse naturreservat. Överklagandet föranleds i stället av att de önskar att reservatet ges en sådan utformning att det i minsta möjliga utsträckning inkräktar på den pågående markanvändningen samt att frågan om kompensationsåtgärder för skada och intrång kan regleras. Vidare anføres att för att i görligaste mån minska skadan och intrånget på enskilda fastigheter bör i första hand eftersträvas att anpassa gränserna på sådant sätt att framför allt skogsmark och täkter i största möjliga utsträckning undantas. I den mån privatägd skogsmark skall ingå i reservatet skall berörda områden inte omfattas av s.k. dispensabla regler, dvs att avverkning, röjning m.m. endast får utföras efter tillstånd i varje enskilt fall av länsstyrelsen. Det bör redan i reservatsbeslutet framgå om inrättandet av reservatet medför intrång i pågående markanvändning. Vidare bör anges hur ersättningsfrågorna avses hanteras.

Arvid Ahlgren yrkar att den torvtäkt, vars belägenhet redovisats på en i ärendet ingiven karta, undantas från reservatet. Arvid Ahlgren har framställt samma yrkanden i övrigt som Gunnar Larssons huvudmän.

Länsstyrelsen har den 26 september 1991 och 2 april 1992 yttrat sig i ärendet och anført att ett intensivt arbete med förhandling om ersättningar och markbyten pågår. Vidare anføres att det är länsstyrelsens målsättning att snarast möjligt reglera ersättningsfrågorna på det sätt naturvårdslagen föreskriver. Förhandlingarna inriktas främst mot att till naturvårdsfonden förvärva de markområden som faller inom reservatets gränser. För några av de berörda fastigheterna undersöks också möjligheten att erbjuda ersättningsmark. Överläggningar pågår bl.a. angående den närbelägna kronoparken Lunnarsbo. Beträffande markägare med skogsmark inom reservatet har ersättningsfrågorna behandlats vid ett flertal personliga kontakter. Möjligheterna till markbyten skall enligt länsstyrelsen även fortsättningsvis ingående prövas. Vad som tillförts ärendet föranleder inte något ändrat ställningstagande för länsstyrelsens del.

Statens naturvårdsverk har i ett yttrande den 4 november 1991 avstyrkt bifall till överklagandena och anför att områdets mycket höga värden i såväl nationellt som internationellt perspektiv motiverar de restriktioner för bl.a. skogsbruk och torvtäkt som reservatsbildningen innebär.

Klagandena har därefter kommit in med ytterligare skrivelser i ärendet.

Regeringen finner att det inom hela naturreservatet Komosse bör råda s.k. indispensabelt förbud att avverka, röja, eller beskoga mark.

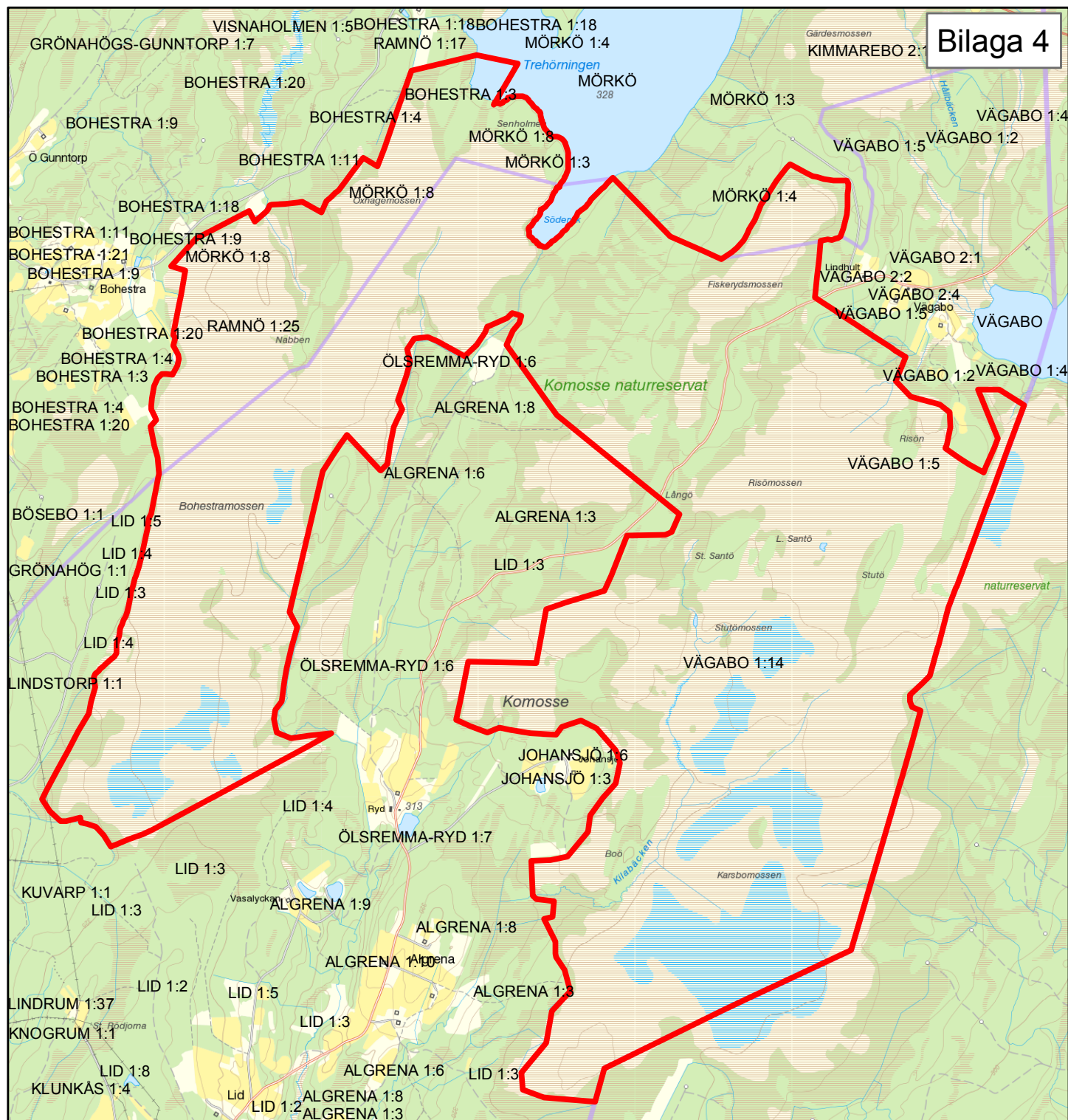
Regeringen beslutar därför att punkten A. 10 i det överklagade beslutet skall ha följande lydelse: ”10. avverka, röja eller beskoga mark”. Regeringen upphäver punkten A. 11 i det överklagade beslutet. Den av länsstyrelsen beslutade punkten 11. ersätts av punkt A. 12. i beslutet.

Regeringen, som i övrigt delar länsstyrelsens och Naturvårdsverkets bedömning, avslår överklagandet i övrigt. Regeringen vidtar inte heller i övrigt någon åtgärd med anledning av överklagandet.

På regeringens vägnar

Olof Johansson

Madeleine Holst

Naturreseptatet Komosse södra efter utvidgning och gränsjustering.

Ulricehamns och Tranemos kommuner

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

 Naturreseptatet Komosse södra

0 500 1 000 Meters

Illustrationskarta till Länsstyrelsens beslut
2018-01-24, enligt 7 kap 4 § miljöbalken.

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan